

dr hab. Michał Mariański, prof. UWM

ORCID: 0000-0001-6212-914X

michal.marianski@uwm.edu.pl

Katedra Prawa Finansowego i Prawa Podatkowego

Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Zakres pojęcia znacznej szkody finansowej (*préjudice financier significatif*) – glosa do wyroku francuskiego Apelacyjnego Sądu Finansowego z 12 stycznia 2024 r., CAF-2023-01

Słowa kluczowe: prawo francuskie; prawo finansowe; sąd finansowy; szkoda finansowa

Niniejsza glosa stanowi kontynuację badań nad konsekwencjami zmian w ramach francuskiego prawa finansowego. Komentarz do pierwszego wyroku nowego francuskiego Apelacyjnego Sądu Finansowego z 12 stycznia 2024 r., którego powstanie jest efektem ww. zmian, pozwala na odniesienie się do uszczegółowionej tam koncepcji znacznej szkody finansowej. Niniejsza glosa może stanowić interesujący materiał również dla polskiego ustawodawcy i polskiej doktryny, która już niejednokrotnie na wzorcach francuskich się opierała. Sama koncepcja nowej jurysdykcji finansowej (*Cour d'appel financière*) stanowi dość odważną reformę instytucjonalną, która pozwala nie tylko na odciążenie sądów kasacyjnych, ale również na dostarczenie dodatkowych źródeł interpretacji kluczowych pojęć prawa finansowego. Nowy Apelacyjny Sąd Finansowy, który nieprzypadkowo w swoim pierwszym orzeczeniu odniósł się do pojęcia „szkoda finansowa”, pozwala na zwiększenie reaktywności sądownictwa na potrzebę redefinicji wielu pojęć w związku z dynamicznym i wykładniczym postępem technologicznym. Metodologia zastosowana przez autora, nawiązując do funkcjonalnej metody porównawczej, metody historycznoopisowej i dogmatycznej, poddaje analizie wyrażoną w przedmiotowym orzeczeniu bardzo interesującą koncepcję, iż rząd wielkości danej szkody musi zostać oszacowany z wystarczającą precyzją, na tyle, aby można było ją następnie ocenić w odniesieniu do atrybutów finansowych danego podmiotu.

Wprowadzenie

Francuskie prawo finansowe charakteryzuje się ponadprzeciętną rolą orzecznictwa, które niejednokrotnie stanowiło i stanowi nadal bardzo istotny element ewolucji regulacji praw-

nych w tej materii¹. Jednym z elementów takiej ewolucji była nowelizacja przepisów francuskiego *Code des juridictions financières* i wprowadzenie nowej jurysdykcji finansowej określa-

¹ M. Bouvier, *Les Finances locales*, Paris 2022, s. 7.

nej mianem Apelacyjnego Sądu Finansowego (*Cour d'appel financière*). W doktrynie polskiej pojawiły się już opracowania teoretyczne dotyczące kompetencji i sposobu funkcjonowania tego sądu², jednak nie odniesiono się jeszcze do praktycznych aspektów funkcjonowania przedmiotowej jurysdykcji. W tym aspekcie celem niniejszej glosy jest uzupełnienie uprzednio przeprowadzonych badań poprzez odniesienie się do pierwszego wyroku nowego francuskiego Apelacyjnego Sądu Finansowego z 12 stycznia 2024 r.³, gdzie poruszono bardzo istotną kwestię dotyczącą tzw. znacznej szkody finansowej (*préjudice financier significatif*). Powyższe pozwoli nie tylko na weryfikację tezy o potrzebie ciągłej ewolucji systemu sądownictwa finansowego, ale również na przybliżenie istotnych dla prawa finansowego koncepcji francuskich, jak rzeczona znaczna szkoda finansowa, które potencjalnie mogą być także wykorzystane w innych porządkach prawnych.

W tym aspekcie warto zaznaczyć, iż francuskie orzecznictwo oraz doktryna do kwestii szkody podchodzi w sposób bardzo otwarty, czego efektem jest wykształcenie się koncepcji, które dla prawa polskiego są obce. Dodatkowo z uwagi na brak jednolitej szczegółowej definicji w zakresie uszczerbku w dobrach lub interesach prawnie chronionych orzecznictwo francuskie mogło rozwijać tradycyjne cywilistyczne koncepcje również na gruncie prawa finansowego⁴. Orzecznictwo to w znacznej mierze odnosiło się do tej pory do dorobku najwyższego francuskiego Sądu Administracyjnego (*Conseil d'Etat*), co jednak zostało zmienione z chwilą powołania w 2023 r. nowego Apelacyjnego Sądu Finansowego.

Warto w tym miejscu też podkreślić, iż poza dwiema wyżej wymienionymi instytucja-

mi francuski system finansowy cały czas bazuje na istotnej roli kontrolnej Trybunału Obrachunkowego (*Cour des comptes*)⁵ oraz regionalnych i terytorialnych izb obrachunkowych (*chambres régionales et territoriales des comptes*)⁶.

Niniejsza glosa nie byłaby możliwa, gdyby nie wspomniana już nowelizacja przepisów francuskiego kodeksu jurysdykcji finansowych (*Code des juridictions financières*), której podstawą był ordonans z 23 marca 2022 r.⁷ Reforma ta, poza zmianami w sądownictwie finansowym, niejako wymusiła reakcję orzecznictwa poprzez nowe ujęcie wielu pojęć, takich jak wykroczenia i straty finansowe, przesłanki popełnienia przestępstwa, prawo do rzetelnego procesu sądowego i prawo do milczenia czy też definicja faktycznego zarządzania. Powyższe wynikało ze świadomości, iż dotychczasowy model odpowiedzialności finansowej w odniesieniu do środków publicznych nie w pełni uwzględniał wymogi coraz bardziej naznaczonego przez technologię środowiska gospodarczego⁸.

I. Umieszczenie nowego apelacyjnego sądu finansowego w strukturze sądownictwa

Zmiany w strukturze francuskiego sądownictwa finansowego miały na celu zwiększenie jego reaktywności poprzez dodanie nowej instytucji w ramach tego pionu sądownictwa. Tym samym pozostawiono dotychczas funkcjonujące instytucje w postaci Trybunału Obrachunkowego jako sądu I instancji oraz najwyższego sądu administracyjnego (*Conseil d'Etat*)

² M. Mariański, *Institutional changes in the French financial judiciary*, „*Studia Iuridica*” 2024, vol. 103, s. 102 i n.

³ Orzeczenie z 12 stycznia 2024 r., Arrêt n° 2024-01 „Alpexpo Company”.

⁴ X. Vandendriessche, *Responsabilité Financière des Gestionnaires Publics*, „*Gestion & Finances Publiques*” 2024, no. 6(4), s. 19 i n.

⁵ M. Mariański, *Kontrola finansów publicznych w prawie francuskim. Wybrane aspekty instytucjonalne*, „*Białostockie Studia Prawnicze*” 2023, z. 28, nr 2, s. 215 i n.

⁶ L. Budner-Iwanicka, M. Mariański, *Organizacja Izb obrachunkowych we Francji i w Polsce. Wybrane aspekty prawnooporównawcze*, „*Finanse Komunalne*” 2024, nr 3, s. 7 i n.

⁷ Fr. Ordonnance n° 2022-408 du 23 mars 2022 relative au régime de responsabilité financière des gestionnaires publics, JORF n°0070 du 24 mars 2022.

⁸ S. Damarey, *Pouvoir Juridictionnel et de Sanction des Juridictions Financières, Approche Comparée*, „*Gestion & Finances Publiques*” 2021, no. 6, s. 41 i n.

jako sądu kasacyjnego.

Nowy Apelacyjny Sąd Finansowy umiejscowiono między ww. instytucjami, tak aby mógł on pełnić rolę sądu II instancji w sprawach finansowych. Skład tego nowego sądu został oparty na przedstawicielach tak Trybunału Obrachunkowego, jak i *Conseil d'Etat*⁹. Celem wskazanych wyżej zmian było nie tylko odciążenie sądu kasacyjnego w sprawach finansowych, ale także zwiększenie możliwości szybszego kształtowania linii orzeczniczej oraz szybszego reagowania na nowe zjawiska finansowe przez francuskie sądownictwo.

W tym zakresie warto podkreślić, iż rola orzecznictwa w prawie francuskim jest na tyle istotna, że w wielu aspektach to właśnie judykatura odpowiada za kształtowanie wielu koncepcji prawnych, zwłaszcza w aspekcie interakcji między prawem podatkowym a prawem administracyjnym¹⁰.

Istotne z punktu widzenia spójności wprowadzonych regulacji jest to, że francuski ustawodawca uregulował wszystkie aspekty funkcjonowania apelacyjnego sądu finansowego w jednym akcie prawnym, tzn. w Kodeksie jurysdykcji finansowych (*Code des juridictions financières* – CJF), poświęcając temu zagadnieniu art. od L.311-1 do L.311-7.

Jako że powyższe kwestie były już przedmiotem szczegółowej analizy w doktrynie¹¹, podkreślić należy jedynie, iż co do zasady Apelacyjny Sąd Finansowy rozpatruje apelacje od wyroków nowo utworzonej izby ds. spornych Trybunału Obrachunkowego. Sąd ten orzeka bądź to w pełnym składzie, bądź w ramach swoich izb, w stosunku do których stosowny dekret *Conseil d'Etat* określa maksymalną licz-

bę, skład czy zasady przewodnictwa oraz orzekania. Co istotne w kwestiach proceduralnych, zgodnie z art. L311-5 CJF zastosowanie znajdują zasady już uprzednio określone dla Trybunału Obrachunkowego, co w sposób istotny wpływa na zachowanie ciągłości i spójności procesowej rozpatrywanych spraw. Powyższe jest o tyle ułatwione, że zgodnie z art. R311-1 Apelacyjny Sąd Finansowy działa w ramach struktur lokalowych Trybunału Obrachunkowego, czego efektem jest fakt, iż ma tam swoją siedzibę oraz sekretariat.

Interesującym aspektem funkcjonowania nowego *Cour d'appel financière* jest procedura opisana w art. R321-3 CJF, gdzie uregulowano wprost kwestie wnoszenia repliki w stosunku do odpowiedzi na pozew. Usankcjonowało to tę formę dialogu między stronami, jednocześnie ograniczając tego typu środki do dwóch pism. Zaznaczyć również należy, iż wydanie orzeczenia przez Apelacyjny Sąd Finansowy podlega takim samym wymogom i procedurom, jakie obowiązują Trybunał Obrachunkowy. Od ww. orzeczenia, na warunkach określonych w art. od R331-1 do R331-3 CJF, przysługuje skarga kasacyjna do francuskiego najwyższego sądu administracyjnego (*Conseil d'Etat*).

2. Stan faktyczny w ramach głosowanego orzeczenia

Jak już nadmieniono, nowy francuski apelacyjny sąd finansowy wydał 12 stycznia 2024 r. swój pierwszy wyrok¹² w sprawie apelacji złożonej przez Prokuratora Generalnego od wyroku izby Trybunału Obrachunkowego. Sprawa ta miała swoje początki 31 października 2018 r., kiedy to regionalna izba obrachunkowa Owernii-Rodanu-Alp¹³ skierowała do Prokuratora Generalnego przy Trybunale Obrachunkowym oraz do Prokuratury Generalnej przy Sądzie Dyscyplinarnym ds. Budżetu i Finansów

⁹ Warto wskazać, iż nowy sąd apelacyjny działa pod przewodnictwem Pierwszego Prezesa Trybunału Obrachunkowego, a w skład ww. sądu wchodzi jeszcze czterech przedstawicieli *Conseil d'Etat*, czterech przedstawicieli *Cour des comptes* oraz dwie wykwalifikowane osoby z ponad 10-letnim doświadczeniem w obszarze zarządzania publicznego.

¹⁰ J. Antipapas, *La Responsabilité administrative: Un Faux Concept*, „Revue de la recherche juridique” 2022, s. 705 i n.

¹¹ M. Mariański, *Institutional changes...*, s. 105.

¹² Orzeczenie z 12 stycznia 2024 r., Arrêt n° 2024-01 „Alpexpo Company”.

¹³ Fr. chambre régionale des comptes Auvergne-Rhône-Alpes.

informacje wskazujące na nieprawidłowości w zarządzaniu finansami spółki będącej przedmiotem postępowania. Następnie wyrokiem nr S-2023-0604 z 11 maja 2023 r. Izba ds. sporów Trybunału Obrachunkowego skazała panią Z, *de facto* menedżerkę spółki, na grzywnę w wysokości 3500 euro i uniewinniła panów X i Y, kolejnych prawnych dyrektorów tej spółki w okresie nieobjętym okresem przedawnienia.

W ramach kolejnego etapu tej sprawy w piśmie zarejestrowanym 7 lipca 2023 r. Prokurator Generalny wniósł apelację do nowo utworzonego *Cour d'appel financière*, w której zażądał dwóch zasadniczych elementów: 1) uchylecia wyroku z 11 maja 2023 r. w zakresie, w jakim nakazuje on pani Z zapłatę grzywny w wysokości 3500 euro, i podwyższenia tej grzywny do 5000 euro; 2) uchylecia wyroku z 11 maja 2023 r. w zakresie, w jakim uniewinnia panów X i Y, oraz skazania pana X na karę grzywny w wysokości 2500 euro, a pana Y na karę grzywny w wysokości 1500 euro.

W zakresie kluczowych elementów stanu faktycznego w punkcie pierwszym wyroku z 12 stycznia 2024 r.¹⁴ Apelacyjny Sąd Finansowy przypomniał, iż spółka będąca przedmiotem postępowania kontrolnego była początkowo utworzona jako lokalna spółka o gospodarce mieszanej¹⁵ w rozumieniu art. L. 1521-1 Ogólnego kodeksu władz lokalnych, która następnie stała się lokalną spółką publiczną¹⁶ w rozumieniu art. L. 1531-1 tego samego kodeksu. Spółka ta zajmowała się komercyjną eksploatacją terenu stworzonego na potrzeby Igrzysk Olimpijskich w Grenoble w 1968 roku i jego obiektów¹⁷.

Z przeprowadzonego dochodzenia wynika, że istotnym elementem stanu faktycznego była umowa o świadczenie usług zawarta 14 lutego

2012 r. pomiędzy panem X, ówczesnym prezesem zarządu i dyrektorem generalnym spółki będącej przedmiotem postępowania, a dyrektorem generalnym innej spółki. W umowie tej po stwierdzeniu, że „budżet [firmy] wynosi około 9 milionów euro i [zatrudnia ona] nieco ponad 30 pracowników”, zawarto wspólną uwagę, że na początku 2012 r. spółka będąca przedmiotem postępowania znajdowała się bez zarządu operacyjnego, w trudnej sytuacji socjalnej, z wizerunkiem, który wydaje się zdegradowany, i niepewnością co do przyszłości. W umowie określono misję interwencyjnego menedżera jako obejmującą wszystkie elementy ogólnego zarządzania. Następnie pani Z, której przyznano status interwencyjnego menedżera, miała za zadanie przeprowadzenie misji i działań w siedzibie klienta oraz wyznaczenie tzw. nadzorującego kierownika, który miał zapewnić nadzór nad realizacją zadania. W rzeczonyj umowie ustalono ostatecznie wysokość wynagrodzenia w kwocie 22 000 euro (bez VAT) miesięcznie za pracę interwencyjnego menedżera, w tym również udostępnienie całego systemu zasobów, umiejętności, wiedzy fachowej, doświadczenia, którymi dysponowała spółka wyznaczająca menedżera. Wskazano też, iż wszelkie dodatkowe koszty pokrywane będą przez firmę będącą przedmiotem postępowania, w szczególności koszty transportu, zakwaterowania czy posiłków menedżera. Przedmiotowa umowa była kilkakrotnie przedłużana, rozszerzając jej zakres m.in. o zakwaterowanie w celach zawodowych w Grenoble czy też koszty podróży do domu/pracy.

W punkcie czwartym głosowanego orzeczenia Apelacyjny Sąd Finansowy wskazuje, iż z przeprowadzonego dochodzenia wynika również, że pani Z otrzymała od pana X, a następnie od jego następcy (pana Y) pełnomocnictwo do dokonywania transakcji na rachunkach bankowych spółki będącej przedmiotem postępowania w celu wykonania tej umowy o świadczenie usług, której nie była bezpośrednio stroną. Pani Z nie posiadała jednak delegacji ani pełnomocnictwa do podpisu dokumentów upoważniających ją do zaciągania zobowiązań w imieniu spółki. W tym kontekście pani Z po-

¹⁴ Pełny wyrok dostępny na: <https://www.ccomptes.fr/fr/documents/68026> (14.04.2025), s. 3.

¹⁵ Fr. *société d'économie mixte locale*.

¹⁶ Fr. *société publique locale*.

¹⁷ Zob. szerzej na temat spółek lokalnych w prawie francuskim: M. Mariański, *Formy realizacji zadań własnych przez jednostki samorządu terytorialnego we Francji ze szczególnym uwzględnieniem spółek handlowych*, „Prawo i Więź” 2021, nr 35, s. 128 i n.

niosła wydatki niezwiązane z działalnością spółki – bądź to na rzecz swojego małżonka, bądź na własną korzyść. Izba rozpatrująca spory orzekła w zaskarżonym wyroku, który nie jest kwestionowany w tym aspekcie, że zobowiązanie do pokrycia wydatków na rzecz małżonka stanowi przestępstwo nieuzasadnionej korzyści udzielonej innej osobie, zarówno w rozumieniu dawnego art. L. 313-6 Kodeksu jurysdykcji finansowych, jak i nowego art. L. 131-12 tegoż kodeksu. Z drugiej strony Izba Trybunału Obrachunkowego orzekła, że wydatki poniesione przez panią Z na jej korzyść osobistą, wynoszące około 12 500 euro, nie mogą być przedmiotem obciążenia ani na podstawie art. L. 313-6, ani na podstawie nowego art. L. 131-12.

3. Analiza podstawy prawnej głosowanego orzeczenia

Kluczowy z punktu widzenia rozstrzygnięcia jest punkt piąty głosowanego orzeczenia, w którym Apelacyjny Sąd Finansowy odwołał się do art. 8 Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela z 1789 r., który stanowi, iż prawo powinno ustanawiać jedynie kary, które są wyraźnie i ściśle konieczne, a nikt nie może być ukarany inaczej, jak tylko na mocy ustawy ustanowionej i ogłoszonej przed popełnieniem przestępstwa. W ocenie sądu z tej zasady słusznie wynika, że nowe prawo represyjne nie może być stosowane do faktów sprzed jego wejścia w życie i musi, jeśli uchyla oskarżenie lub przewiduje kary łagodniejsze niż stare prawo, stosować się do sprawców przestępstw popełnionych przed jego wejściem w życie i które nie doprowadziły do orzeczeń, które stały się nieodwołalne.

Następnie w punkcie szóstym analizowanego orzeczenia wskazano, iż zgodnie z postanowieniami art. L. 313-6 Kodeksu jurysdykcji finansowych, obowiązującego w czasie popełnienia czynów zabronionych, każda osoba, która w trakcie wykonywania swoich funkcji lub obowiązków, naruszając swoje obowiązki, zapewniła innej osobie nieuzasadnioną korzyść majątkową lub rzeczową, powodując szkodę dla Skarbu Państwa, społeczności lub zainte-

resowanego podmiotu, lub usiłowała zapewnić taką korzyść, podlega karze grzywny, której minimalna wysokość nie może być niższa niż 300 euro, a maksymalna wysokość może wynieść dwukrotność kwoty rocznego wynagrodzenia brutto przyznanego jej w dniu popełnienia przestępstwa. Artykuł L. 313-4 tego samego kodeksu, obowiązujący w czasie popełnienia czynu, stanowił, iż każda osoba, o której mowa w art. L. 312-1, która poza przypadkami przewidzianymi w poprzednich artykułach naruszyła przepisy dotyczące wykonywania dochodów i wydatków państwa lub wspólnot, zakładów i organów wymienionych w tym samym artykule lub zarządzania należącym do nich majątkiem, lub która będąc odpowiedzialna za nadzór nad wspomnianymi wspólnotami, zakładami lub organami, wyraziła zgodę na kwestionowane decyzje, będzie podlegać grzywnie przewidzianej w art. L. 313-1.

Sąd Apelacyjny w punkcie siódmym wyroku odwołał się również do art. L. 131-12 Kodeksu jurysdykcji finansowych, który wszedł w życie 1 stycznia 2023 r.¹⁸, a który stanowi, iż każda osoba podlegająca wymiarowi sprawiedliwości w rozumieniu art. L. 131-1 i L. 131-4, która w związku z wykonywaniem swoich funkcji lub obowiązków, naruszając swoje obowiązki i dla osiągnięcia bezpośredniej lub pośredniej korzyści osobistej, zapewnia osobie prawnej, innej osobie lub sobie nieuzasadnioną korzyść, czy to pieniężną, czy to w naturze, podlega karom przewidzianym w sekcji 3 tego kodeksu.

W punkcie ósmym uzasadnienia odwołano się także do interpretacji przepisów Kodeksu jurysdykcji finansowych sprzed 1 stycznia 2023 r., dokonanych przez Sąd ds. Dyscypliny Budżetowej i Finansowej¹⁹. Wynika z nich, że jeżeli przed 1 stycznia 2023 r. przyznanie sobie korzyści mogło wynikać z naruszenia zasad wykonywania dochodów i wydatków i stanowić w związku z tym okoliczność obciążającą przestępstwo

¹⁸ Zmiana ta została wprowadzona ordonanssem z 23 marca 2022 r. (Ordonnance n° 2022-408 du 23 mars 2022 relative au régime de responsabilité financière des gestionnaires publics).

¹⁹ Fr. *Cour de discipline budgétaire et financière*.

określone w art. L. 313-4, takie działanie nie stanowiło samo w sobie przestępstwa podlegającego karze na podstawie obecnie obowiązujących przepisów tego kodeksu. Z uwagi na swój nowy charakter przestępstwo określone w art. L. 131-12, o którym mowa w punkcie siódmym, nie może zatem, z przyczyn określonych w punkcie piątym, mieć zastosowania do czynów popełnionych przed jego wejściem w życie.

W ocenie *Cour d'appel financière* z wyżej przedstawionej argumentacji słusznie wynika, iż oskarżyciel publiczny nie ma podstaw, by twierdzić, że Trybunał Obrachunkowy w zaskarżonym wyroku wykluczył jakąkolwiek moc wsteczną art. L. 131-12 Kodeksu jurysdykcji finansowych w zakresie, w jakim dotyczy on nieuzasadnionych korzyści udzielonych samemu sobie.

Odnosząc się do sytuacji panów X i Y, którzy udzielili pełnomocnictwa pani Z, nowy Apelacyjny Sąd Finansowy stwierdził w punkcie dziesiątym uzasadnienia, iż z dochodzenia wynika, że pan X był kolejnym dyrektorem generalnym spółki do 27 maja 2014 r., a pan Y od 28 maja 2014 r. do 20 sierpnia 2017 r. Obaj, zgodnie ze statutem spółki, dysponowali najszerszymi uprawnieniami do działania w imieniu spółki we wszystkich okolicznościach. Obie ww. osoby zostały w zaskarżonym wyroku uniewinnione z uwagi na to, że strata finansowa i jej znaczny charakter, powstałe w wyniku ich działań, w rozumieniu art. L. 131-9 CJF nie zostały wykazane. Związane one były z brakiem: 1) nadzoru nad działaniami agenta faktycznego, który zachęcał do nieporządku w prowadzeniu dokumentacji księgowej; 2) dochodzenia należności od pani Z; 3) wykonania umowy o zarządzanie przejściowe oraz zakupami dokonanyymi z naruszeniem przepisów o zamówieniach publicznych.

Dodatkowo w punkcie dwunastym orzeczenia Apelacyjny Sąd Finansowy wskazał, iż postanowienia art. L. 131-9 wymagają, aby zarzucane uchybienia spowodowały znaczną szkodę finansową (*préjudice financier significatif*), żeby można było nałożyć sankcje. *Cour d'appel financière* wskazał, iż zgodnie z jego interpretacją ust. 3 art. L. 131-9 przymiot znacznej stra-

ty finansowej ocenia się, biorąc pod uwagę jej wielkość w stosunku do budżetu podmiotu lub usługi, za którą odpowiada osoba odpowiedzialna. Bez konieczności ustalania dokładnej kwoty możliwej straty finansowej należy oszacować rząd wielkości tej straty z wystarczającą dokładnością, aby można było ją następnie zestawić w świetle elementów finansowych danego podmiotu lub usługi. Ponadto, jak w tym przypadku, jeżeli dany podmiot lub dział nie jest zobowiązany do sporządzenia i zatwierdzenia budżetu, właściwe jest odwołanie się do adekwatnych elementów finansowych zgodnie z danym systemem prawnym i księgowym. Ów system to taki, który ma zastosowanie do danego podmiotu lub działu, w szczególności w zakresie zysków i strat. Zdaniem Apelacyjnego Sądu Finansowego, oceniając, czy strata finansowa ma znaczny charakter, należy każdorazowo opierać się na dokumentach przedstawionych w toku konkretnego postępowania²⁰.

W tym zakresie w punkcie trzynastym Apelacyjny Sąd Finansowy zaznaczył, iż prokurator nie wykazał, poza ograniczeniem się do wskazania kwoty wydatków związanych z umowami zawartymi z naruszeniem przepisów o zamówieniach publicznych, że wydatki te mogłyby być niższe – w proporcjach, których zresztą nie precyzuje – gdyby przestrzegano tych przepisów. Tym samym powyższe nie pozwoliło na stwierdzenie występowania znacznej szkody finansowej. Po drugie, zgodnie z punktem czternastym uzasadnienia wyroku nawet jeśli łączna kwota wynagrodzeń wypłaconych spółce wskazującej menedżera była znacznie wyższa od całkowitego kosztu wynagrodzenia dyrektora zarządzającego, to z warunków umowy wynika, że usługi świadczone przez ten podmiot nie obejmowały wyłącznego świadczenia pani Z. Samo skorzystanie z instytucji tymczasowego zarządzania i jego przedłużenie na okres 3 lat nie stanowiło bowiem przejawu niewłaściwego zarządzania.

²⁰ F. Blettery, J.-L. Le Mercier, J.-B. Vila, *La responsabilité des gestionnaires publics: regards croisés*, „Gestion & Finances Publiques” 2024, no. 4(4), s. 45 i n.

Ponadto w punkcie piętnastym orzeczenia Apelacyjny Sąd Finansowy dodaje, iż gdyby uznać, że różne rzekome zaniedbania dyrektorów prawnych umożliwiły przyznanie różnych nieprawidłowych korzyści pani Z i jej partnerowi, to strata finansowa, jaka by z tego wynikała, nie wydaje się przekraczać rzędu 15 000 euro. Kwota ta nie jest znacząca w świetle różnych elementów pojawiających się w rocznych sprawozdaniach finansowych poświadczonych raportami audytorów, z których wynika, że średni roczny obrót spółki będącej przedmiotem postępowania przekroczył 6 milionów euro w rozpatrywanym okresie i że kwota rocznych kosztów operacyjnych spółki wahała się w tym samym okresie w przedziale od 8,8 miliona do 6,7 miliona euro.

Mając powyższe na uwadze, w punkcie szesnastym orzeczenia wskazano, iż w odniesieniu do panów X i Y istnienie znacznej szkody majątkowej poniesionej przez spółkę w wyniku ich działań nie zostało wykazane.

Podsumowanie

Nie ulega wątpliwości, że w pierwszym orzeczeniu francuskiego Apelacyjnego Sądu Finansowego podniesiono bardzo istotą z punktu widzenia współczesnego prawa finansowego kwestię dotyczącą zwrotów nieostrych stosowanych przez krajowego ustawodawcę.

Takim zwrotem jest również pojęcie „znaczna szkoda finansowa” (*préjudice financier significatif*), która dzięki głosowanemu orzeczeniu doczekało się względnie szybkiej interpretacji ze strony orzecznictwa. Taki zresztą był cel powołania nowego Apelacyjnego Sądu Finansowego, tzn. aby stworzyć dodatkowe instytucjonalne ramy dla zwiększenia roli interpretacyjnej sądownictwa w procesie stosowania prawa finansowego.

W dobie konieczności zwiększenia reaktywności sądownictwa w związku z potrzebą

redefinicji wielu pojęć w kontekście zmian społeczno-gospodarczych za bardzo pozytywny należy uznać wymóg każdorazowej interpretacji pojęcia „znaczna szkoda finansowa” w odniesieniu do konkretnego przypadku. Pozwala to nie tylko na odnoszenie się do zmieniających się warunków ekonomicznych i gospodarczych, w tym uwzględnienie kryterium inflacji, ale również na brak wprowadzania apriorycznych limitów co do wartości, jaka winna być skorelowana z pojęciem znacznej szkody finansowej. Dana kwota może być w odniesieniu do obrotów danego przedsiębiorstwa zakwalifikowana jako znaczna szkoda, podczas gdy w przypadku innego podmiotu może już znacznego charakteru nie wykazywać. Odróżnia to koncepcję francuską od prawa polskiego, gdzie takie wyznaczniki kwotowe są jednak wprowadzane²¹.

W ocenie autora głosowane orzeczenie podkreśla też rolę sądów jako kluczowego elementu doprecyzowywania regulacji prawa finansowego, który może być alternatywą dla dalszej inflacji regulacyjnej w omawianej materii. Orzecznictwo, w tym to wyspecjalizowane w sprawach finansowych, znacznie lepiej jest w stanie zadbać o zasadę pewności prawnej, w zestawieniu z alternatywą w postaci nowelizacji i tak już mocno rozbudowanych przepisów prawa finansowego i prawa podatkowego. Niniejsza glosa może stanowić także uzupełnienie dla już prowadzonych rozważań w doktrynie w zakresie odpowiedzialności członków organów zarządzających, w tym w odniesieniu do zagranicznych osób prawnych²².

²¹ M. Nawrocki, *Pojęcie szkody majątkowej na gruncie przestępstwa niegospodarności (art. 296 § 1 k.k.)*, „Prawo i Więź” 2023, nr 2(45), s. 361 i n.

²² A. Niezgoda, *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 października 2023 r., III FSK 2767/21*, „Glosa. Prawo Gospodarcze w Orzeczeniach i Komentarzach” 2025, nr 1, s. 54.

Abstract**Scope of the concept of significant financial damage (*préjudice financier significatif*) – commentary on the judgment of the French Financial Court of Appeal of 12 January 2024, CAF-2023-01**

Keywords: French law; financial law; financial court; financial prejudice

This publication is a continuation of research on the consequences of recent changes in the French financial law regulations. The commentary on the first judgment of the new French Financial Court of Appeal of 12 January 2024, the creation of which is the result of the above-mentioned changes, allows to refer to the concept of significant financial damage specified therein. This commentary may also be an interesting material for the Polish legislator and Polish doctrine, which has already been based on French models many times. The concept of the new financial jurisdiction (*Cour d'appel financière*) constitutes a rather bold institutional reform, which allows not only to relieve the cassation courts but also to provide additional sources of interpretation of key concepts of financial law. The new Financial Court of Appeal, which, not by accident, referred to the concept of financial damage in its first judgment, allows for an increase in the responsiveness of the judiciary related to the need to redefine many concepts in connection with dynamic and exponential technological progress. The methodology used by the author, referring to the functional comparative method, the historical-descriptive method and the dogmatic method, analyses the concept that was expressed in the judgment that the order of magnitude of given loss must be estimated with sufficient precision only to such an extent that it can be assessed in relation to the financial attributes of a given entity.

Bibliografia**Literatura**

- Antippas J., *La Responsabilité administrative: Un Faux Concept*, „Revue de la recherche juridique” 2022.
- Bletterry F., Le Mercier J.-L., Vila J.-B., *La responsabilité des gestionnaires publics: regards croisés*, „Gestion & Finances Publiques” 2024, no. 4(4).
- Bouvier M., *Les Finances locales*, Paris 2022.
- Budner-Iwanicka L., Mariański M., *Organizacja Izb obrachunkowych we Francji i w Polsce. Wybrane aspekty prawnoporównawcze*, „Finanse Komunalne” 2024, nr 3.
- Damarey S., *Pouvoir Juridictionnel et de Sanction des Juridictions Financières, Approche Comparée*, „Gestion & Finances Publiques” 2021 no. 6.
- Mariański M., *Formy realizacji zadań własnych przez jednostki samorządu terytorialnego we Francji ze szczególnym uwzględnieniem spółek handlowych*, „Prawo i Więź” 2021, nr 35.
- Mariański M., *Institutional changes in the French financial judiciary*, „Studia Iuridica” 2024, vol. 103.
- Mariański M., *Kontrola finansów publicznych w prawie francuskim. Wybrane aspekty instytucjonalne*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2023, z. 28, nr 2.
- Nawrocki M., *Pojęcie szkody majątkowej na gruncie przestępstwa niegospodarności (art. 296 § 1 k.k.)*, „Prawo i Więź” 2023, nr 2(45).
- Nieżgoda A., *Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 października 2023 r., III FSK 2767/21*, „Glosa. Prawo Gospodarcze w Orzeczeniach i Komentarzach” 2025, nr 1.
- Vandendriessche X., *Responsabilité Financière des Gestionnaires Publics*, „Gestion & Finances Publiques” 2024, no. 6(4).

Orzecznictwo

Wyrok francuskiego Apelacyjnego Sądu Finansowego z 12 stycznia 2024 r., Arrêt nr 2024-01 „Alpexpo Company”.